

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В КРАЇНАХ ЄВРОСОЮЗУ

*Сметаннікова Марина Андріївна,
студентка Донецького
державного університету
управління
e-mail:
smetannikovama0903@mail.ru*

*Шкуренко Ольга Володимирівна.,
ст. викладач Донецького
державного університету
управління*

Багатий досвід розвинених західних країн свідчить, що в умовах ринкової економіки ефективність агропромислового виробництва і розвиток сільських територій значною мірою залежать від державного регулювання й підтримки.

Державне регулювання аграрного ринку - це складний механізм, що включає інструменти впливу на прибуток фермерів, структуру сільськогосподарського виробництва, аграрний і продовольчий ринок, соціальну структуру села, міжгалузеві й міжгосподарські відносини. Регулювання існує з метою створення стабільних економічних, правових, соціальних і екологічних умов для розвитку аграрного сектора, задоволення потреб населення в продуктах харчування за соціально-доступними цінами, розвиток сільських територій. Це все пов'язано з тим, що сільське господарство має не рівні стартові умови господарювання порівняно з іншими галузями. Тому, дана галузь потребує постійного контролю, юридичної та фінансової підтримки з боку держави.

У вітчизняній і зарубіжній економічній літературі приділено достатньо уваги адаптації аграрної політики країн Європейського Союзу (ЄС) до ринкової економіки, ґрунтом служать дослідження в працях Лі. Абалкіна, Д.П. Богиня, В.Г. Бодрова, М.П. Вітковського, А.С. Гальчинського, Й.С. Завадського, О.В. Крисального, Ю.Л. Лузана, І.І. Лукінова, В.М. Малеса, О.М. Могильного, О.М. Онищенко, П.Т. Саблука, В.В. Юрчишина та інших. Але чимало питань стосовно

напрямків державного регулювання розвитку аграрного сектора в ринкових умовах залишаються недостатньо дослідженими.

На сьогодні, великий досвід у питаннях державного регулювання і підтримки сільського господарства в ринкових умовах мають країни Радянського Союзу, Сполучені Штати Америки, Канада, країни північної Європи. Його узагальнення дає змогу виділити такі основні ланки державного регулювання:

- регулювання цін на сільськогосподарську продукцію через різні механізми з метою забезпечення сільським товаровиробникам нормальних умов господарювання в роки з несприятливою для них кон'юктурою ринку;

- обмеження обсягів і регулювання структури сільськогосподарського виробництва з метою недопущення перевиробництва продукції; податкове регулювання, спрямоване на стимулювання розвитку аграрних підприємств з урахуванням їх особливостей (розміру, спеціалізації тощо);

- широке застосування кредитної форми підтримки шляхом здешевлення процентів і відшкодуванням (відстроченням) платежів основного боргу;

- економічна підтримка аграрних підприємств, що потрапили в несприятливі природно-кліматичні умови;

- регулювання експортно-імпортних операцій на сільськогосподарську сировину і продовольство;

- державне фінансування найважливіших програм розвитку аграрного сектора (боротьба з водною та вітровою ерозією ґрунту тощо);

- наукове й інформаційне забезпечення сільських товаровиробників та їх соціальна підтримка [3].

У сучасних умовах метою державних виплат в аграрному секторі у розвинених західних країнах є не стільки стимулювання виробництва, скільки рішення соціальних завдань - підтримка рівня доходів фермерів, постачання населення доступними продуктами харчування, розвиток сільських територій та аграрної інфраструктури, проведення природоохоронних заходів. У цьому є зміст сучасної Спільної аграрної політики (САП) Європейського Союзу.

Запропонованими принципами такої політики стало:

- вільна торгівля за однаковими цінами між країнами-учасниками договору;

-надання переваг продукції, яка вироблена в цих країнах, порівняно з імпортною;

-використання будь-яких механізмів для підтримки внутрішніх цін на продукцію сільського господарства [2].

Згідно зі ст. 33 Договору про створення Європейського Союзу одними з головних цілей Спільної аграрної політики є постачання населенню аграрної продукції за прийнятними цінами та збільшення доходів селян, насамперед за рахунок підвищення доходів сільгоспвиробників у розрахунку на душу населення й забезпечення їм життєвого рівня, порівняного з міським.

При цьому Європейський Союз щорічно витрачає більше 40 млрд. євро на реалізацію САП, тобто 45% свого бюджету, у той час як внесок сільського господарства у валовий внутрішній продукт ЄС становить тільки близько 2%. При цьому із всіх витрат ЄС на проведення Спільної аграрної політики 80% йдуть на дотації для підтримки цін і доходів селян [3].

Підтримка високих цін всередині ЄС - один з найдорожчих шляхів субсидування доходів, тому було ухвалене рішення про деяке зниження цін. Так, наприклад, уведені прямі доплати фермерам у випадку неперевищення досягнутого попереднього рівня виробництва ними продукції. Державні виплати здійснюються з розрахунку на гектар землі або на голову худоби в несприятливих умовах виробництва [4].

Одним з головних механізмів у системі державного регулювання аграрного ринку в зарубіжних країнах є підтримка відповідного рівня цін і цінової рівноваги. Система регулювання цін спрямована на підтримку фермерських цін на рівні, що дозволяє товаровиробникам не тільки відшкодовувати власні витрати на виробництво, а й вести розширене відтворення.

Спільна аграрна політика ЄС передбачає використання для регулювання аграрного ринку такий інструмент, як квотування. Сутність його в тому, що підтримка цін на продукцію веде до її надвиробництва, тому вводяться квоти на виробництво її певних видів (молоко, цукор, спирт, крохмаль) з метою збереження високого рівня внутрішніх цін, недопущення надвиробництва, а також зниження витрат з бюджету ЄС.

У країнах ЄС установлені цінові дотації на придбання техніки, меліорацію земель, модернізацію ферм, У деяких державах ЄС практикуються прямі дотації з державного бюджету фермам,

розміщеним у несприятливих природних умовах господарювання. Одержані виплати повинні спрямовуватися на модернізацію виробництва» Значні субсидії держави виділяються на боротьбу з водною і вітровою ерозією.

У всіх країнах з розвиненою економікою існують програми по страхуванню врожаю. Система компенсаційних платежів з державного бюджету страхує фермерів на випадок несприятливих погодних умов, повеней, епідемій і т.д. Також існують бюджетні платежі, пов'язані з «регіональною підтримкою», завдяки яким у фермерів з'являється можливість ведення сільськогосподарського виробництва на розширеній основі в зонах з несприятливими погодними умовами [3].

Таким чином, країни ЄС активно стимулюють національне сільське господарство, в якому витрати на виробництво одиниці продукції, зазвичай, вище світових. У цьому випадку враховуються імпортно-експортні можливості товаровиробників, а особливості механізму підтримки аграрного сектора в кожній країні залежать від природно- економічних, географічних, зовнішньоекономічних умов.

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що, з одного боку, розвинені країни світу мають міцну економіку, а з другого - їх аграрний сектор у багатьох країнах характеризується слабким природно-кліматичним потенціалом. З огляду на це аграрна політика розвинених країн ЄС покликана компенсувати ці недоліки протекціоністською політикою щодо сільського господарства. Але якщо порівняти з Україною, то для неї така зміна аграрної політики є не лише не прийнятною, а була б шкідливою з огляду на слабку економіку аграрних підприємств, виснажений їх основний капітал і низький рівень виробництва сільськогосподарської продукції.

Література

1. Онєгіна В. Зміна аграрної парадигми та державна аграрна політика у розвинутих країнах / В.Онєгіна // Економіка України - №11.- 2010р. - С. 62-72.

2. Світовий досвід розвитку державної політики щодо підтримки сільськогосподарського товаровиробника / Ю.С. Коваленко, І.В. Охріменко, М.І. Асаула, О.В. Демченко // Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: Інформ.-аналіт. зб.: (Вин. 5) / За ред. П.Т. Саблука та ін. -К., 2009. - С.647

3. Власов В.І. Підтримка сільгоспвиробників у зарубіжних країнах // Економіка АПК. - 2009. - № 5. - С. 22-26

4. Шпаар Д., Беме К. Реформа Общей аграрной политики в Евросоюзе и ее последствия для ФРГ // АПС: Экономика, управление. - 2008. - № 7. - С. 67-76